

Asia: VN/34767/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi ulkomaanopintolaiksi ja ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot esitysluonnoksesta

Sivistysala ry (myöhemmin Sivista) kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä laeiksi ulkomailla suoritettujen opintojen tuottamasta kelpoisuudesta säänneltyyn tehtävään, ulkomailla suoritettujen korkeakouluopintojen tuottamasta virkakelpoisuudesta annetun lain kumoamisesta sekä ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun lain muuttamisesta.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki ulkomailla suoritettujen opintojen tuottamasta kelpoisuudesta säänneltyyn tehtävään. Samalla voimassa oleva laki ulkomailla suoritettujen korkeakouluopintojen tuottamasta virkakelpoisuudesta ehdotetaan kumottavaksi. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi ammattipätevyyden tunnustamisesta annettua lakia. Esityksellä vastataan pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman tavoitteisiin sujuvoittaa ulkomaisten tutkintojen tunnustamista osaajapulaan vastaamiseksi.

Sivista kannattaa uudistuksen keskeistä tavoitetta siitä, että ulkomaista osaamista hyödynnetään nykyistä tehokkaammin Suomessa. Sivistan tavoitteena on, että Suomi on parhaiten koulutettujen ihmisten hyvinvoiva, avoin ja vetovoimainen maa, jossa osaamisella ja luovuudella tehdään parempaa maailmaa. Pidämme perusteltuna, että jäsenvaltioita kannustetaan sujuvoittamaan kolmansien maiden kansalaisten tunnustamisprosesseja ja yhdenmukaistamaan niitä EU:n ammattipätevyydirektiivin kanssa.

Lisäksi katsomme, että ulkomailla opiskelleilla tulee olla myös mahdollisuus täydentää osaamistaan ja taitojaan, jolloin koko tutkinnon uudelleen suorittamista ei välttämättä tarvita. Tätä varten Suomessa on kehitettävä kansallisesti jatkuvaa oppimista ja aikuisten koulutusmahdollisuuksia.

On myös tärkeää, että Suomessa ei ammattien kelpoisuussäätelyä laajenneta vaan ennemminkin puretaan. Tämä on tärkeää paitsi työelämän joustavuuden edistämiseksi, myös pienenevien ikäluokkien näkökulmasta työvoiman saatavuuden kannalta.

Lausunnonantajan näkemykset koskien ulkomaanopintolakia.

Sivista kannattaa esitystä ulkomaanopintolaista, joka sisältää säännökset ulkomailla suoritettujen opintojen tuottamasta kelpoisuudesta virkaan tai tehtävään, jossa vaaditaan korkeakoulututkintoa tai tiettyä nimettyä tutkintoa. Pidämme tärkeänä, että ulkomailla suoritettujen koulutuksen tai pätevyyden tunnustaminen on Suomessa joustavaa ja läpinäkyvää. Kannatamme näin ollen esitettyjä tavoitteita purkaa hallinnollisia esteitä, jotta ulkomailla koulutetut ammattilaiset saisivat oikeuden suorittaa ammattiaan Suomessa nopeammin ja helpommin.

Esityksen tarkoituksena on laajentaa lain soveltamisalaa muihin kuin korkeakoulututkintoihin. Esityksellä arvioidaan olevan iso vaikutus esimerkiksi varhaiskasvatuksen lastenhoitajan tehtävään vaadittavan kelpoisuuden arvioinnin ulkomaisen toisen asteen tutkinnon perusteella. Esityksessä todetaankin, että Opetushallituksen arvion mukaan päätöksiä tullaan hakemaan suhteellisen paljon, koska kasvatusalan työllistymismahdollisuudet ovat hyvät ja Opetushallitus on tähänkin saakka saanut EU:n ja ETA-alueen ulkopuolella koulutetuilta tiedusteluja pätevytymismahdollisuuksista erityisesti varhaiskasvatuksen lastenhoitajan tehtäviin. Sivista pitää ehdotusta kasvatusalan osaajapulan osalta positiivisena asiana ja uskoo sen helpottavan työvoiman saatavuutta.

Sivista tunnistaa esityksessä kuvatut haasteet käsittelyaikojen sitovan sääntelyn osalta. Nämä johtuvat erityisesti siitä, ettei kolmansien maiden tutkintojen varmistamisessa voida hyödyntää EU:n sisämarkkinoiden IMI-tietojenvaihtojärjestelmää. Rekrytointiprosessien sujuvuuden ja ennakoitavuuden turvaamiseksi Sivista esittää, että Opetushallitus asettaa tunnustamismenettelyille selkeät tavoitteelliset määräajat. Pitkät ja vaikeasti ennakoitavat käsittelyajat muodostavat merkittävän esteen kansainvälisten osaajien nopealle työllistymiselle sivistysalalle, mikä on ristiriidassa hallitusohjelman osaajapulan helpottamista koskevien tavoitteiden kanssa.

Sivista pitää hyvänä, että osaamisen täydentämisen keinovalikoimaa laajennettaisiin niin, että hakijalta voitaisiin edellyttää täydentävien opintojen lisäksi tai sijaan kelpoisuuskoetta, sopeutumisajaa tai näiden yhdistelmää. Lisäksi päätöksenteossa mahdollistettaisiin ammattikokemuksen ja Suomessa suoritettujen opintojen huomioiminen. Esityksessä todetaan, että kelpoisuuskoete on menettelynä ollut vähän hyödynnetty ja siten sen järjestäjille työläs. Kelpoisuuskoeteiden suorittajamäärien voi arvioida lisääntyvän jonkin verran nykyisestä. Suorittajamäärät pysyvät kuitenkin tulevaisuudessakin muutamissa kymmenissä vuosittaisissa suorittajissa ammattia kohden. Sivista esittää, että opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa kelpoisuuskoeteiden suorittajamääriä ja tarvittaessa tukee koulutuksen järjestäjiä niiden järjestämisessä.

Sivista kiinnittää huomiota siihen, että lakiesityksen mukaan korkeakouluilla ja oppilaitoksilla on velvollisuus järjestää kelpoisuuskokeita. Vaikka kokeista voidaan periä osallistujalta omakustannusarvon mukainen maksu, niiden suunnittelu, hallinnointi ja käytännön järjestelyt vaativat oppilaitoksilta merkittävästi henkilöstöresursseja. On varmistettava, ettei kokeiden järjestämisestä muodostu oppilaitoksille hallinnollista tai taloudellista rasitetta.

Kannatamme esitettyä muutosta siitä, että Opetushallitus ei enää tee päätöksiä tieteellisten jatkotutkintojen (lisensiaatti, tohtori) tuottamasta virkakelpoisuudesta. Tästä arvioinnista vastaa jatkossa suoraan työnantaja eli tehtävään nimittävä taho. Esityksessä todetaankin, että silloin kun kyse on kelpoisuudesta tieteellisen jatkotutkinnon edellyttämään tehtävään, kohdistuu työnantajiin jatkossa aiempaa suurempi velvollisuus selvittää ja arvioida itse työnhakijan taustoja ja koulutusta. Esityksen mukaan Opetushallitus tarjoaa arvioinnin perusteeksi tietoa ja tukea. Sivista pyytää opetus- ja kulttuuriministeriötä seuraamaan, että tieto ja tuki oikeasti saavuttavat arvioinnin tekijät.

Lausunnonantajan näkemykset ammattipätevyyslain muutoksista.

Sivista kannattaa esitystä, jolla halutaan täsmentää säännöksiä vastaamaan tarkemmin EU:n ammattipätevyysdirektiiviä.

Esityksen mukaan Opetushallituksen tehtävänä olisi jatkossa antaa entistä laajemmin tietoa koulutuksista ja tutkintojen tunnustamisesta. Opetushallitus ylläpitäisi uutta vertailevaa tutkintotietokantaa, joka antaa työnantajille ja koulutuksen tarjoajille välineen ulkomailla suoritettujen korkeakoulututkinnon arviointiin. Lisäksi Opetushallituksen toimivalta laajenisi Suomessa sääntelemättömiä ammatteja koskevissa ammattipätevyden tunnustamiseen liittyvissä menettelyissä. Esityksessä todetaan myös, että Suomessa tiettyyn ammattiin valmistavien sekä toisen asteen että korkea-asteen koulutusten voidaan katsoa olevan direktiivin mukaista säänneltyä ammatillista koulutusta, sillä niistä säädetään lainsäädännöllä.

Sivista pitää vertailevan tutkintotietokannan perustamista erittäin tervetulleena. Koska vastuu tieteellisten jatkotutkintojen tason arvioinnista siirtyy suoraan työnantajille, on tärkeää, että tietokanta on mahdollisimman helppokäyttöinen ja tarjoaa riittävästi tukea erityisesti oppilaitosten HR-henkilöstölle. Tietokannan on oltava kattava, jotta se todella sujuvoittaa työnantajien tekemää arviointityötä.

Sandroos Aleks
Sivistysala ry